

Zit er pit in de bestuurskunde?

prof.dr. Arno F.A. Korsten ***** Den Haag, november 2005

OpenUniversiteitNederland

Wie is de inleider?

Arno Korsten:

Hoogleraar aan OUNL en UM

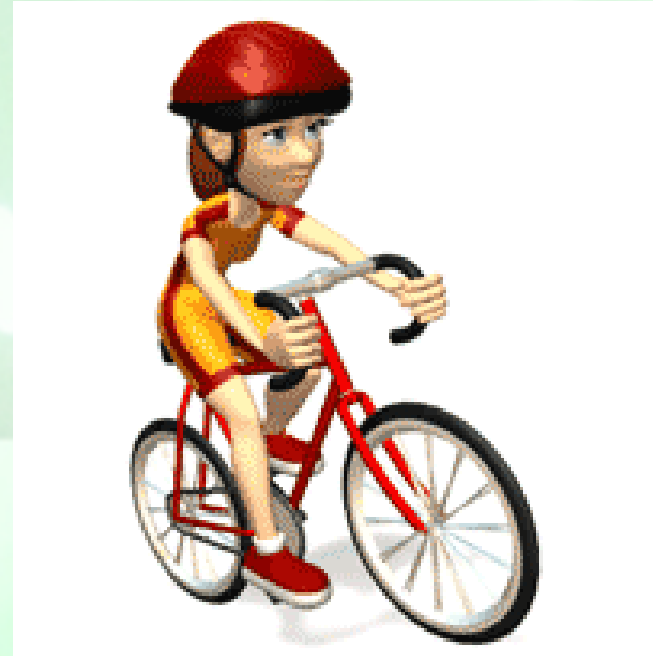
Lid ROB

Was informateur

Auteur

Hbo-visitatie

Zit er pit in de bestuurskunde?

Pit zit in mensen

Herformulering:

**Biedt de bestuurskunde actuele en geschikte middelen om
bestuur en maatschappij te begrijpen, daarop te
reflecteren en verbeteringen voor te stellen**

Ik was al overtuigd

Oratie 'Bestuurskunde als avontuur'

**Op zoek naar de kerncompetentie van de
bestuurskundige?**

Framing & reframing

Betekent perspectieven ontwikkelen

Uitwerking: reorganisatie/klantgerichtheid

De meerwaarde van de bestuurskundige

Jurist: De organisatieverordening. Spoort de organisatie met de wet?

**Econoom: Kosten/batenanalyse van organisatie.
Doelmatigheid**

Organisatiekundige: Wat is de arbeidssatisfactie? Is er weerstand tegen verandering of juist grote bereidheid? Zijn er groepen of categorieën die geraakt worden door een organisatieverandering?

Politieke wetenschapper: gezagsperspectief. Willen B&W en de raad het? Is het eerder geprobeerd?

Bestuurskundige: betreft perspectieven op elkaar, neemt praktijkinfo mee, en ontwerpt creatief een of meer voorstellen

Maar wat kun je met de bestuurskunde nu?

Nog steeds doen aan framing & reframing

Ook verborgen schatten in het kennisgebied benutten

Laten we aan de slag gaan, op zoek daarnaar

Eerst kijken naar ontwikkelingen in Nederland

Nederland na 2000 in teken van o.a.:

- Globalisering**
 - Juridisering/ reflectie**
 - ICT & E-government**
 - Multiculturalisering**

Ook:

- Veiligheid - Opkomst en dood van Pim + Van Gogh**
- Cohesie en integratie - Rellen A'dam, Den Bosch**
 - Rampen - Volendam, Enschede, Wilnis**
 - Referendum Grondwet**

'Kloof'?

Fortuyn eruit gelicht

Pim agendeerde wat al manifest was: wachtlijsten, verloedering in stadswijken, gedogen, onderwijs

Benoemde de symbolen

Gaf Paars de schuld

Koos eigen stijl van 'aanscherpen'

Won fors

Kabinetsreactie op ontwikkelingen

- 1. Bestuurlijke vernieuwing?**
- 2. Recht aanpassen: meer veiligheid door strafrecht?**
- 3. Participatie bevorderen**
- 4. Verzorgingsstaat afslanken; China, Polen en meer lagelonenlanden?**
- 5. Meer verantwoordelijkheid bij burgers: o.a. zorg**

Heeft kabinet goede antwoord gevonden?

Sterk met eigen agenda bezig

Onder druk van Kamer meer aan veiligheid gaan doen

Geschrokken van tal van zaken

Per saldo verlies aan vertrouwen

Twee oorzaken: 1) beleid en 2) bestuursstijl

Hoe de maatschappij nu te typeren?

Kijkend naar ontwikkelingen en kabinetsbeleid dringen zich drie beelden op:

- 1. Veiligheidsmaatschappij: Donner**
- 2. Risicomaatschappij: energie-Brinkhorst, rekeningrijden/dijken - Peijs, bse/ophokken - Veerman**
- 3. Meerkeuzenmaatschappij: Hoogervorst, Wijn**

Beeld 1: veiligheid 'onder vuur'

1) Wat is genoeg?

2) Teveel alleen repressie:

Strafrecht kan problemen niet oplossen

Veiligheidsutopie, Boutellier

Beeld 2: Risicomaatschappij

Veelkleurig vuurwerk-concept van U. Beck

**Overstromingsgevaar, stroomstoringen,
dijkdoorbraak, opslag vuurwerk, gevolgen
kerncentrales, voedselveiligheid, klonen**

Nieuwe woorden: dreigrap enz.

Veel achteraf

Beeld 3: Meerkeuzenmaatschappij

- **Energieleverancier**
- **Zorg**
- **Levensloop**
- **Pensioen**

Kunnen burgers keuzen maken? Willen ze het? Doen ze het? Of trouw aan 'merk'? Niet in staat tot keuzen?

Resultaat

- 1. Crisismanagement achteraf**
- 2. Meer toezicht**
- 3. Vertrouwensverlies kabinet houdt aan**
- 4. Er zal nieuwe Pim kunnen opstaan**

Omslag in denken nodig:

>>>>> Hier komt het nieuwe van de bestuurskunde, de *pit*

Minder achteraf, meer vooraf

Van crisismanagement

naar

***Preventie: voorzorgprincipe,
voortekenen opsporen***

Strategie van afwachten

Oliecrisis, kleine auto's, > veiligheidseisen bij auto's, BSE, vogelgriep, varkenscrisis, Enschede, Volendam, inzet politie bij voetbal, einde van boerenstand, radicalisering dierenbeschermers, radicale Mar jongeren enz.

Crisismanagement kan maar welk gevolg?

- 1. Duur**
- 2. Responstijd lang**
- 3. Na verloop van tijd kalft crisismanagement af (hoog water als voorbeeld)**

Strategie van voorzorg

Boorputten slaan naar de onderstroom: Weak signal approaches

Rand van de samenleving? Op de rand van systeem en chaos

Wat heeft dit nog met Fortuyn te maken

Fortuyn had manifeste (sterke) signalen gezien en deed daar iets mee, niet voortekenen

'Haagse kaasstolp' was *niet gevoelig* geweest voor voortekenen en ontkende ook items die Fortuyn aandroeg

PIM's analyses niet geavanceerd. Het moet slimmer

Omslag: Voortekenen van verandering opsporen

Sterke signalen (dan te laat) , zwakke signalen

Door: Afwijking op te sporen

Barrière:

**Bestaande paradigma zit in de weg+ ‘Waait wel over’-
effect**

Weak signal approach: drie processen

1) Signaleren

2) Decoderen: duiden + in samenhang zien

3) Handelingsperspectieven: wat te doen?

Signaleren

- 1. Los maken van bestaande denken**
- 2. Veilige omgeving voor ambtenaren**
- 3. Methodische werken: goede antenne**

Voorbeelden van signalen?

Wellness

Agressie: bij sociale dienst enz.

De fictie van keuzevrijheid voor de verantw burger

Beau: Debilisering van nieuws

**Dat Nederlanders zich bekeren tot de islam en
radicaliseren**

Decoderen: wanneer heeft signaal betekenis?

Relevantie	Raken aan doel, taak en bevoegdheid van de organisatie
Urgentie	Er is 'ernst' in spel
Substantialiteit	Niet klein, marginaal
Samenhang	Je kunt iets in samenhang met andere verschijnselen plaatsen
Consequentie	De gevolgen van betekenis zijn

Handelingsperspectieven

Wat als drie Syriërs vliegles gaan nemen in Florida? En vier bebaarde mannen uit arabische landen duiktrainingen nemen?

1. Niets doen: waait wel over? Toch de zegening van het niet-weten

2 Verder onderzoek?

3 Alle vlieglesgevers volgen? Overacting? Hoge kosten van handelen? Een paranoïde samenleving?

4 Andere scenario's

Op welk terrein voortekenen opsporen

Gedeeltelijk: AIVD/ Terrorisme

Niet systematisch op terrein van:

Spoor

Stroom

Water

Dijken

Dieren/ BSE/ Voedselveiligheid

Woonzones

Kloonen

Signalen genegeerd

Methoden

- 1. Pickung up weak signals, Salmon: 'l'Oreal**
- 2. Weak signal reseach, Goffmann: geoloog**
- 3. Versterkingsmethode Harris & Zeisler**
- 4. Issuesmanagement: Ansoff**
- 5. Discoursanalyse**
- 6. Learning stories: Kleiner & Roth**

Wat gebakken?

Wacht niet af

vroege signalering van voor-tekenen
van verandering

Was weak signal-aanpak toegepast
dan: tijdig kennis van irritatie
over gedogen, omgaan met
onderwijs, wachtlijsten,
vreemdelingenbeleid,
verloedering van oude
stadswijken, onveiligheid, imam-
opstelling, dalend vertrouwen

Dank voor uw aandacht

OpenUniversiteitNederland